

VERGİCİNİN DÜNYASI

CİHAT ÇETİNKAYA

Asgari ücret vergi dışı kalabilir mi

Son günlerde kamuoyumuzu boica meşgul eden konulardan birisi, yıllardır seçim meydanlarında hemen hemen her siyasi parti tarafından slogan haline getirilen asgari ücretin vergi dışı bırakılması oldu. Adeta hiç tartışılmayan ancak çok tartışılmış gibi kamuoyuna lanse edilen bu konuda asgari ücretin vergi dışı bırakılmasının mümkün olup olmadığı ve sonuçları bu makalemin konusunu teşkil etmektedir.

Bugün Türkiye nüfusunun asgari yüzde 10'luk kısmı çalışan aktif nüfus durumundadır. Bunun anlamı, iki milyon üzerindeki kısmı kamu kesiminde devlet hizmetinde çalışan aktif nüfus yanında, tarım kesimi, sanayi kesimi ve hizmet kesiminde en az dört milyon aktif çalışanın bulunduğu gerçektir. Aile biriminin getirdiği geleneksel çalışma gücü ile çocuk denilecek yaşta 16 yaş altında çalışanlar aktif çalışan nüfus içerisinde sayılmamaktadır. Ayrıca, yasalara göre emekli olduktan sonra çalışmaya devam eden bir kitlede, aktif nüfus içerisinde hesaba alınmamaktadır. Sonuçta ülkemizde toplam nüfusu yüzde 10'luk kısmı aktif çalışan ve üreten kesimdir. Bunun anlamı her 10 kişiden yaşlı, genç, emekli işsiz, çocuk nüfusun 1 tanesi aktif çalışan durumundadır.

Yukarıdaki faraziyeden yola çıkıldığında aktif nüfusun ücret geliri olarak nitelenen vergi kazancının asgari ücrete tekamül eden kısmının vergi dışı tutulmasının sonuçları rakamlarla açıklanmak durumundadır. Son yapılan ücret zamlarından sonra vergilendirilecek asgari ücret tutarının aylık 15 milyon lira olduğunu varsayarsak, yüzde 25'lik vergi oranı nedeni ile her bir çalışanın ayda 3.750.000 lira vergi ödediği gerçeği ortaya çıkar. Diğer bir anlatımla 6 milyon çalışan nüfusun aylık asgari ücreti olan 15 milyonluk geliri 90 trilyon gibi bir vergi matrahına işaret etmektedir. Bu durumda 6 milyon çalışanın ödediği asgari vergi aylık 12,5 trilyon yıllık 150 trilyon rakamına ulaşmaktadır.

Tartışmanın can alıcı noktası ücret gelirlerinin tüm vergi gelirleri içerisindeki payıdır. Bu pay konsolide bütçe rakamları ve özellikle genel bütçe rakamları içerisinde önemli, azımsanamaz ve vazgeçilemez bir vergi gelirin işaret etmektedir. Ücretten alınan vergilerin

bütün içindeki payı yüzde 10'un üzerinde gözükmektedir. Buradaki yüzde 10 asgari ücret boyutunda yansımaya göstermektedir. Bir başka ifade ile asgari ücretin üzerinde vergilenecek ücret geliri elde edenlerin yalnızca asgari ücret kadar gelirlerinin vergiden istisna edileceği varsayılmaktadır. Burada ikinci bir tartışma ortaya çıkar. Acaba asgari ücreti mi yoksa asgari ücretliyi mi vergiden istisna tutmalıdır? Yani bir vergi muafiyeti mi yoksa bir vergi istisnası mı uygulanmalıdır? Bence bu tartışmanın da yeri yoktur. Kamu kesimi gelir kaynaklarından en önemlisi olan vergi gelirleri içerisindeki 1996 yılı rakamları ile 150 trilyon olarak öngördüğüm vergi gelirini tek kalemde silmek ücretliler üzerindeki vergi yükünü diğer vergi ödeyen kesimlere kaydırmak ve yüklemek anlamına gelecektir. Bu da meselenin en önemli noktasıdır. Vergi ödeyen kesimler sırtlarına vurulacak böyle bir yükten hiç de memnuniyet duymayacaklardır. Olayın sosyal boyutunda, vergisini ödeyen vatandaş durumundaki milyonlarca çalışan asgari ücretlinin moral gücü de düşecektir. Gelişmiş toplumlarda kazanmak ve vergisini ödeyen vatandaş olmak son derece önemli bir ölçüdür. Çok az da olsa vergi ödeyen kişinin moral değerleri ve topluma bakışı ile beklentileri farklıdır.

Asgari ücretin vergi dışı tutulması fe da edilmesi gereken vergi geliri miktarına doğrudan bağlıdır. Kaba bir hesaplama ile 150 trilyona ulaşan bir gelirden vazgeçilebilmesi için; 1,5 milyar dolarlık şu anda ortada olmayan ekstra bir gelirin kamunun gelir hanesine dahil edilmesi gerekir. Türkiye'deki kamu kesimi bütçe açığının 400 trilyon rakamını aşığı iç borç yükünün bunun da üzerinde olduğu dikkate alındığında asgari ücretin vergi dışı bırakılacağını söylemek ancak siyasi slogan olabilir. Ama vatandaş sonuçta eline geçen paraya ve gelire bakar. Buna bağlı olarak onu ilgilendiren hayat standardıdır. Asgari ücreti 30 milyon yapıp, bunu 15 milyon liralık kısmını vergiden muaf tutmak ile tamamını vergiden muaf tutmak arasında yüzde 100 fark vardır. Asgari ücretliyi vergiden muaf kılmak konusunda ise, ülkemizin daha vergi bilinci açısından bu seviyeye ulaşmadığını söylemekle yetineceğim.